

# DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

<p><b>SZERKESZTŐSÉG.</b> hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő: Füvészkert-utca 1079.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven. Előfizetési ár egész évre 5 ft., félévre 2 ft. 50 kr. Hirdetések díja: 100 szög 1 ft.; 200 szög 2 ft.; a másodszori hirdetésnél 100 szög 80 kr. harmadiknál 70 kr. Hirdetési díjak hirdetésnél külön 30 kr.</p>	<p><b>KIADÓ HIVATAL.</b> hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden küldemény intézendő: Főiskola, háznagy hivatal.</p>
--	---	--

Tartalom. Előfizetési felhívás. Új évi gondolatok. Debreczen. Adalok a székelyek történelméről. Debreczen. Adalok a székelyek történelméről. Debreczen. Adalok a székelyek történelméről.

gyait képező kérdésekkel előreláthatólag sokat fogunk ez évben foglalkozni.

Tisztelettel kérem az érdeklődő közönség jóindulatú pártfogását.

Debreczen, 1890. január 11.

Csiky Lajos,  
főfőszerkesztő.

## Előfizetési felhívás

DEBRECZENI

## PROTESTÁNS LAP

1890-ik évi,  
tizedik évfolyamára.

Ez új évben lapunk tizedik, illetve az ön szerkesztésem alatt negyedik évfolyamába lép. Az új évfolyamra ezennel előfizetést nyitok. Azon ódes vágyam, hogy lapunkat ez újévtől kezdve megnagyobbítsam, ezírtal még teljesületlenül marad... Le kellett mondnom róla, bármennyire sürgeti azt száz meg száz tekintet. Adom tehát a lapot az eddigi terjedelemben, áldozathozatal árán is bővítve olykor-olykor melléklettel, a mint azt a múlt évben is tettem, a mikor összesen 17 számhoz csatoltam mellékletet.

A lap kiadásával járó teendőket továbbra is Rózsa Sándor főiskolai háznagy barátom teljesíti. Annál fogva az előfizetési pénzt, egész évre 5 ftban, félévre 2 ft 50 krban, ő hozzá kérem küldeni, a lap egyéb anyagi ügyeit érintő kérdésekkel együtt (főiskola, háznagy hivatal). A lap szellemi oldalát illető minden küldemény hozzám intézendő (Füvészkert-u. 1079.).

A lap programján, irányán, beosztásán nem változtatok. Azt jelzem, hogy a kilátásban levő zsinat tár-

## Új évi gondolatok.

II.

Felekezettünk öntudatos működésének bizonyítéka a nőnevelés kérdésének előtérbe hozása. A mi egyházkerületünk igaz, még csak a kezdet kezdetén vagyunk; de azért talán nem érdemelte azon gúnyos pelegérezést, melyben egy kenyéret evő szolgája más egyházkerület lapjában, annak hízelegve részesítette. Hiszen más dologban meg talán ez az egyházkerület is mutathat fel előnyöket a többiek felett. De meg hova jutunk akkor, ha minden alkalmat saját magunk kisebbitésére használunk: hiszen még eddig a közvélemény elítélte azon gyermeket, ki kenyérgyűlölettel apját nyilvánosan gyalázta. Mert hogy itt nem az ügy szeretete, hanem a személyes ellenszenv beszél, kitér az ügyről, hogy az illető az eseményeknek figyelemmel kísérője, s tudhatja, hogy ily nagy dolog, mint a nőnevelés kérdése, nem hólyag, hogy egy szuszra felfújják, mert ha az volna, rég sikerülhetett volna, sokan levén közöttünk sz ppanbuberek-fúvók. Igen, megkezdjük a nőnevelés kérdésének tárgyalását s a lassú, de körültekintő munka, reméljük, sikert hozand.

A szellemi haladás körében még két magasztos eszme megvalósulását jelzi a múlt év. Az egyik az Irodalmi Társaság, a másik a Károli-émlék. Mindkettő fontos s magasztos célú. Mindkettő által kivívandó eredmény még a jövője. Az Irodalmi Társaság létezésének még csak kezdé-

tén van s működése még alighogy megindult. Kívánatos lett volna, hogy a Társaság megalakulásának körülményei minden méltán feltámadhatott aggodalmakat teljesen eloszlattak volna; de így is jól van. A cél szent, reméljük, hogy e cél feledve nem lesz s a protestáns közügy szellemi emelője s nem specialitások, vagy nagy általánosságok vagy kicsiny egyénieskedések gédelgetője lesz ez intézet. A Károli-émlék szintén valósulása kezdetén, s hogy az eszme nem csak feltűnő és elenyésző buborék, mutatja, hogy egy bizottság már lépéseket is tett az emlékek egyik része megvalósítása érdekében. A gyűjtés folyik ország-szerte s tévednek azok, kik — nem vonom kétségbe, az ügy iránti nagy szeretetből — gúnyolódásokkal serkentenek a gyűjtésre. Uraim! az anyagiakban való szegénység csak az elfogult ember előtt lehet a szellemi gyávaság bizonyítéka. A mai élet ezer anyagi szükségéi között ne csodálkozunk, hogy az alap nem fogja megnyerni a remélt összeget. De hát ok ez arra, hogy kicsinyeljünk s elismeréssel buzdítás helyett gúnyolódással kedvetlenítsünk? Ugy a síremlék, mint a szellemi alapítvány megfelel céljának, ha nem lesz is valami nagyszerű. Az első áll, míg szerencsésabb körülmények között az utódok kezei között a szobor bel felcserélhetik; az utóbbi gondos kezekben s az utódok gyámoltásával mustármagból élőfa leendő. Különbben is hol még a gyűjtés befejezése s ki mondhatja meg előre, hogy egyes nyomottabb anyagi helyett a miénk szűkebb adományát nem pótolja-e ki a kedvezőbb körülmények közt levők, vagy a tehetősebb lelkesek adománya? Az Ur nem így ítélte a szegény özvegy asszony perselybe tett filléréiről!

Még csak egy, a szellemiek érdekében tett intézkedésről kívánok futólag megemlékezni, és ez a lelkészminősítési szabályok általános kötelező voltának létrehozására célzó törekvés. Panaszok hangzottak, hogy az egyházi törvényben lefektetett alapelvekre épített egyházkerületi szabályzatok nagyon elütők s az érdemet eltérőleg osztályozók. E panaszok felhatottak a konventig s a konvent legfőbb tisztviselőinket, a püspököket bírta meg azzal, hogy tanácskozzanak, miként lehetne e bajon segíteni s egyöntetű szabályokat létrehozni. S a főtiszteletű püspöki kar jónak látta megbízatása határán kissé túllépve, egy tervezetet készíteni és pedig minden indokolás nélkül, mely tervezet nem egyéb, mint a fiatal erőkre legszigorúbb szabályzattal bíró egyházkerület felfogásának a többi egyházkerületekre kiterjesztése. S véleményünk szerint a megoldás nem volt helyes, az eltérések ily módon nem megoldatnának, nem kiegyenlítetténe, hanem erőszakosan ketté vágatnának. Kár volt legtiszteltebb férfainknak magokról oly véleményt támasztani fiatalabb hivatottainknál, hogy ők a jövő nemzedék jelesebbjei iránt méltánytalanok. De kár volt munkálatukat az elesés biztos tényének kitenni. Egyházkerületünk e tárgyban újabb történt

megállapodása a püspöki munkálatot teljesen elejtette. Más alkotott, eddigi szabályainak — véleményünk szerint — nem szerencsés módosításával. E módosítás is a jelesebb erők rövidségére történt s így határozott visszaesés. De ha bármiféle módosítás történt, egy dologról nem szabad lett volna megfeledkezni, melynek figyelmeztető hullámai egyházkerületünkben zajlottak le. Körül kellett volna írni félremagyarázhatlanul, hogy az esperes joga a lelkészjelölő küldöttség szabálytalan eljárásával szemben milyen természetű s milyen hatáskörű, s kik és hogyan annak bírái. Mert a régi záradékkal ellátott szabályzat nem zárja ki, hogy ilyemű kellemetlenégek — melyek csak az ügy kárára s az ügybuzgóbbak elkedvetlenítésére szolgálnak — minden lépten-nyomon ismétlődhetnek.

De említsünk még pár körülményt az anyagiakra vonatkozólag is. Leghatalmasabb — bár nem régi keletű — anyagi alkotás a közalap. Nem hiába köz, de foglalkozik is vele mindenki, egyfelől, hogy a hozzájárulás módja úgy a zsebet, mint a munkát tekintve, könnyítettessék, másfelől, hogy haszna reá minél inkább kiáradjon.

Nagy hiba volt, hogy az alap létesítésénél a teljes előkészítésre kellő idő nem engedtetett. A lázas öröm elkápráztatta a szemeket. S ma midőn az elsiertt kezdeményezés szomorú következményei már gyérülni kezdenek, hangok emelkednek a létrehozási alap megváltoztatása iránt. Sokan óhajtják, hogy az eddig egyes egyházkerületek által beadott összeg állandósíttassék s a bevallás és felszólamlás irodai munkájának kikerülésével, bizassék azokra a megállapított összegnek egyházmegyéik között s ezekre ismét gyülekezeteik között felosztása s mely úton beszerzése. Ám legyen! mert minden köz-, különösen egyházi közintézkedésnél fő az általános megnyugtató; de vigyázzanak az intézők, hogy a most már tűnni kezdő baj helyett újabb és pedig a közalapot gyökerében megtámadó bajt ne szerezzenek annak. S ez az által lenne kikerülhető, ha a törvényben foglalt alapot a jövő zsinat a fentebbi mód szerint csak 10 évre változtatná meg. Tíz év tapasztalata majd további bölcseségre tanítana.

A segélyezés új módja a közalaphoz életrevaló eszme, de gyanússá teszi a nagy sietség s kellő előkészület nélküli intézkedés. Bizony itt a konventnek a legcsekélyebb aggodalomra is nagy súlyt kell fektetnie.

Egyházkerületünkben újabb fel van vetve a kölcsönös tűzbiztosítás eszméje is. A feltevés szerinti eredmény kedvező; de a kivétel nehézsége aligha el nem homályosítja azt s aligha fog tovább élni, mint az országos kölcsönös tűzbiztosítás eszméje. Különbben e felett is a jövő fog dönteni.

Im ezen néhány felvetett gondolat is mutatja, hogy élünk; nem csak élünk, de haladni igyekezünk. Adja Isten

segítségét e törekvésekhez. Legyen az új év egyházunk szellemi és anyagi előhaladásának új esztendeje!

D—y—s.

## E s k e t é s.

Geleji Katona 67-ik kánonában ez olvasható: „... az eskünek ... rendesen ugyan kedden és szerdán kell végrehajtania, de ha rendkívüli esetek kívánják, a hétnek többi napjain is végrehajtható, szombat és vasárnapot kivéve ... hogy t. i. e képen a Krisztus napja szentségtől a Bakhus és Vénus napjává ne változtassék“.

Az „Utasítás“ (a kir. megerősítést nyert egyh. törvények életbeléptetésére) az indokok elhagyásával egyszerűen kimondja: hogy szombaton, vasárnap, ünnepek első napjain az esketés „sürgős eseteket“ kivéve, nem engedtetik meg; a sürgős esetek megítélését a lelkipásztorok belátása és bölcseségének hagyván fel.

Különbség a kettő között csupán a sürgős esetek alkalmazásában van, melyet az „Utasítás“ a szombat és vasárnapra is kiterjeszt, míg a G. K. kánon egyáltalában nem engedi meg szombaton és vasárnapon az esketést.

A házasulandók esketése idejére nézve a tiszántúli egyházkerületben ezen az „Utasítás“-ban foglalt, a kánon alapján, annak kiszélesítésével készített határozatok irányadók.

A törvény világos, nemes intenciója tisztán látható. Alkalmazása könnyű, — mert bár a sürgős esetek nincsenek is specifikálva, de azt hiszem, nem csalódom, ha azon okok fontosságának megállapítását, melyek az esketést a hét bármely napján is okvetlen szükségessé teszik nem számítom a lelkipásztor legnehezebb teendői közé; csak tisztán egyenesen a cél, a törvény követelményeit tartsa szem előtt és mellétekintetek által magát befolyásoltatni ne engedje. Ebből kifolyólag lehetne egyöntetű is, mert a subjectivitás szerepe e törvény alkalmazásánál oly korlátolt, hogy erre nézve utasítást adni a törvényhozás szükségtelennek találta, — mit ha szándékolt volna, néhány eset felsorolásával praecise, kimerítőleg körülírhatott volna.

Az egyöntetű eljárás nagy erőt rejt magában s ez esetben elejét venné azon abnormis és kellemetlen helyzeteknek, melyeket lelkész és híveire nézve a divergens eljárás teremt; eltekintve a törvényteleniségtől, mely nem csak hogy kizárva nincs, sőt mint a törvénytelen egyenlő tekintélyű szokás (!) rendszeres gyakorlatnak örvend.

Tekintve már az idézett törvény világos voltát, nemes intencióját s könnyen alkalmazhatóságát, fel sem lehetne tenni, hogy gyakorlati alkalmazása csak legkisebb kívánni valót is hagyna fenn; törvénytelen ellenkező eljárásról álmodni sem mernének ... Pedig hogy nem egészen ékesen és jórenddel történnek mindenképpen, arról könnyen meggyőződhetünk a rövid időközökben ismétlődni szokott s a törvénynek sem szavaiból, sem szelleméből ki nem magyarázható azon eljárásokból, melyeket a jó békesség kedvéért agyon szokás hallgatni.

Az esketés idejére vonatkozó fent említett törvény alkalmazásánál, tapasztalatom szerint, háromféle gyakorlatot követnek lelkészeink.

Első esetben a lelkész nem igen scrupulosus az indokok megítélésében s a „sürgős eseteket“ felek egyszerű kérelmére alkalmazza, legfőleg arról vevén ígéretet, hogy te-

kintettel a vasárnapra, a lakodalmozással járó szokott zajt, lehetőleg kerüljük. Ezen eljárás mentségül a róm. kath. egyház azon eljárása hozatik fel sok esetben, mely szerint nevezett egyház az esketést vasárnap is gyakorolja; mely esetben, — vegyes házasságnál, ha a felek minden áron esküdni akarnak, szabadságukban állván bármelyik fél lelkészéhez fordulni, — a stólától esznek.

Mindenesetre, az épen nem fényes anyagi körülmények közt élő ev. ref. lelkészeknél számít tesz a legesekélyebb öszszeg is; de tekintve a magasztos elvet, a vallási s erkölcsi indokokat, egy perczig sem volna szabad halozni a szolgálat megtagadásával s feláldozni (nem először történnék) a kisebbet a nagyobbért!

A mi az ígéretet illeti, arra nézve elmondhatjuk, hogy csak a legkritikább esetben tartatik meg s a szertartás alatt esetleg visszafojtott jókedv egész elementáris erővel tör ki kevéssel később.

Második esetben elvből (!) esket a lelkész a törvényben tiltott napokon is, s ha kérdést teszünk eljárása indoka felől, rendesen ezen karakterisztikus választ nyerjük: „én így szoktam“!

Hogy mennyi kellemetlenségnek kútforrása, mily téves gondolkozásra, méltatlan sérelemre vezet ez eljárás — mely határozottan törvénytelennek deklarálható — s hogy mennyire esökkenti a törvény iránti köteles tiszteletet, egy pillanatra kitunik.

A lakodalmozás, legelőször a decorum kedvéért vasárnapra tűzött s azt megtartani akaró felek, ha illetékes lelkészök megtagadja szolgálatát, felkeresik az elvből mindenkor eskető lelkészt s összekelnek. Vajjon ez eljárás által nem a legpregnansabb módon van-e kompromittálva a nem eskető lelkész?, kiről a legkedvezőbb esetben kész a nyilatkozat: nem tudja a törvényt, nehézkos, akadékoskodó ... grapsa, vagy a mi nem kevésbé absurdum, azon gondolatra jön a laikus, hogy két, három vagy annyiféle törvény van, a hány gyülekezet.

Harmadik esetben ragaszkodik lelkész a törvény rendelkezéseivel s félretéve minden mellétekintetet, valóban „sürgős eset“ fenforgása nélkül, a tiltott napokon megtagadja az esketést. Igaz, hogy ez eljárásával, a könnyebb gondolkodásúak, avatatlank előtt bizonyosan megnyeri a grapsa nevezetet; de a komolyabbak, avatottak nem fogják tőle megtagadni a „törvénytisztelő“ czímet s mert a törvénynek áldozat árán is érvényt szerzett, az elismerést. Óh milyen szép volna, ha ilyen értelemben minden lelkész kiérdemelné, a különben nem nagyon tiszteletes grapsa czímet! Milyen nagy lépést tennék ez által azon ideál megvalósítására, hogy törvényeink iránt mindenki tisztelettel viseltessék!

Ime, egyh. törvényeinknek csak egy parányi részét vettem föl és mily szétágazó eljárással találkozunk annak alkalmazásánál?!

Sok panaszt hallani egyik-másik törvény ellen. Ne feledjük, nem mindig a törvény rossz, hanem sokszor annak alkalmazásában rejlik a hiba, a hol az előfordulni szokott sokféle befolyásolás alól nem képes magát emancipálni a törvény hivatott óre sem! Nagyobb egyöntetűséget, több szigorot!

Különösen ma, midőn a buzgó kezdeményezők, egyesek, egyletek, felekezetek, olykor magok az államok nemes törekvése, kitaró munkássága folytán oly stádiumba jutott a vallásos, erkölcsi és humánus céljaiban oly magasztos vasárnapmegszentelési ügy, melyben jótékony hatása kétségbevonhat-

lanul érezhető s tovább fejlődésére nézve a legszebb reményt nyújtja: — a legegyszerűbb s nemesebb óhaj, melyet a tiszteletes lelkészi működéshez fűzhetünk, hogy azon ügynek, melynek hivatásuknál fogva ők érzik leginkább jótékony hatását, — diadalra juttatásában szívök egész melegével, buzgóságuk egész hevével közremunkáljanak.

Havas Gyula.

## Tárcza.

### Adalékok a tiszántúli ev. ref. egyházkerület történetéhez.

1771. Október.

Deputatio Superintendentialis.

Jelenvoltak: Szilágyi Sámuel superintendens elnöklete alatt: Makódi Mihály közepszolgai esperes Mátyus István jegyzővel; Lovasi Péter bihari, Kabai András debreczeni esperesek. Dobozy Mihály főgondnok, Vay István és Fráter István.

Tárgyak:

1. Ordinatio. Rövid vizsgatétel után felavattattak: Nagy Mihály szoboszlói, Veszprémi József tivadari, Gáti János halmi lelkészek.
2. Sárvári János szoboszlói lelkésznek a debreczeni egyházmegye ellen való panasza ügyében a jövő gyűlés fog majd határozni.
3. Kocsordi egyházban Gróf Teleki Ádám egy házat építvén a parochia közvetlen közelében, az egyház telkéből egy bizonyos részt el akar foglalni. — Izsák Gáspár bizatik meg Garbolczi Andrással együtt ez ügyben eljárni és intézkedni.
4. Szelek György követelése Makódi esperes ellen és vádjai elhalasztatnak. Írásban feleljen az esperes.
5. Komjáti László ügyében a vizsgálat tartassék meg. Követelése a Gálos-petrieken nem lehet, mert tilalom ellenére fungált ott.
6. Tiba Mihály H.-K.-Pályiban maradjon az év végig. Majd jövő évben alkalmaztassék helyette más. IV. köt. 39—40. lap.

1772. Januárius.

Deputatio Superintendentialis.

Jelenvoltak: Szilágyi Sámuel superintendens elnöklete alatt: Tasnádi Székely István, Kabai András, Turi Mihály notárius, Vincze Ferencz assessor, Hatvani István, Sinay Miklós, Varjas János tanárok; Dobozy Mihály főkurátor, Rhédey Ferencz, Fráter István.

Tárgyak:

1. Érmelléki egyházmegyében az esperes, Derecskei András elhalván, az egyházmegye felhívatik esperes-választásra; addig az esperesi teendőket Turi Mihály egyházmegyei jegyző végezze.

2. A superintendens előadja, hogy a szomszéd megyékben egy királyi körrendelet lett kihirdetve a házasfelek háromszori kihirdetéséről. Ez a rendelet szorosán megtartandó a lelkészek által, miután az úgy van szokásban a külföldön is. Csak vasárnapi napokon lehet a kihirdetést gyakorolni.

3. A terményfizetéseknél a lelkészek javára a régi mérők vagy vékák használtassanak.

4. Értarsán a földes asszonyok a robot leszolgáltatását az egyházon és tanítón is követelvén: az ágens útján Ő Felsége megkerestessék.

5. Szelek György újlag panaszodik Makódi Mihály esperes ellen, hogy tartozása még most sincs letörlesztve.

6. Szatmári egyházmegye esperese ellene működvén az egyházkerület végzésének: jövő gyűlésre megidéztek.

7. Gróf Gyulai József 500 frt alapítványáról szóló levele a paczali egyház javára, levéltárba tétetik.

8. Komjáti László ügyében a vizsgálat folytattassék.

9. Seres János fehérgyarmati lakosnak — ki róm. kath. vallású — fia és leányai ref. vallású anyától születtek és abban neveltettek: minden ingadozás nélkül megeskettethetnek a ref. lelkész által.

10. Sajó-ecsegi, csepeli, tizzaszentimrei egyházak, a debreczeni, bihari, békési, kunsági és érmelléki egyházmegyékben hirdettessenek ki segélyezés végett templomépítés céljából.

Tóth S.

(Folytatása köv.)

### Pascal „Gondolatai“-ból.

Képzelmük az emberek bizonyos számát bilincsekbe verve és mind halálra ítélve, kik közül mindennap kivégeznek néhányat a többiek szeme láttára; azok kik még hátra vannak, saját helyzetüket látják e hozzájuk hasonló emberek helyzetében s egyik a másikra fájdalommal s reménytelenül tekintve, várja, míg rá kerül a sor: ez az ember helyzetének képe.

\*

Az ember leírása:

Függés, függetlenség utáni vágy, szűkölködés.

\*

Az ember természettől hiszékeny, hitetlen; félénk, vakmerő.

\*

Az ember nem cselekszik esze szerint, a mely lényegét képezi.

Az ember bensejében harc foly az ész és a szenvedélyek között.

Ha csak észszel bírna szenvedélyek nélkül . . .

Ha csak szenvedélylyel bírna ész nélkül . . .

De minthogy bír egyikkel is, másikkal is: nem lehet el e

harc nélkül, mert nem lehet békében egyikkel a nélkül, hogy a másikkal harcban ne álljon. Így mindig meg van osztva s ellenkezik önmagával.

\*

Veszélyes az emberrel szemléltetni, mennyire hasonló az állathoz, a nélkül hogy feltüntetnők előtte az ember nagyságát. Veszélyesebb szemléltetni vele nagyságát kicsinysége nélkül. Még sokkal veszélyesebb engedni, hogy ne ismerje se egyiket, se másikat. Hanem mindkettőt szemléltetni vele: nagyon hasznos.

— Nem szabad, hogy az ember magát az állathoz, vagy az angyalokhoz hasonlónak tartsa; vagy hogy ignorálja egyiket is, másikat is; kell hogy tudja mind az egyiket, mind a másikat.

\*

Salamon és Jób legjobban ismerték és legjobban beszéltek az ember nyomoráról; egyik a legboldogabb, másik a legboldogtalanabb volt; az egyik tapasztalatból ismerte a gyönyörök hiábalóságát; a másik a szenvedések mibenlétét.

\*

A közönséges észjárású ember a boldogságot a szerencsésébe és a külső javakba, vagy legalább a mulatásba helyezi. A bölcseszek kimutatták mindezek hiábalóságát, ők aztán abba helyezték, a mibe tudták.

\*

Óhajtjuk az igazságot és magunkban csak bizonytalanságot lelünk; keressük a boldogságot és csak nyomort s halált találunk.

Képtelenek vagyunk arra, hogy ne vágyakozzunk az igazság és boldogság után...

E vágy azért hagyatott meg bennünk, hogy büntetésül szolgáljon, és éreztesse velünk, honnan estünk ki.

\*

Ha kérkedik, megalázom; ha megalázza magát, felmegasztalom: mindig ellenkezem vele, mindaddig míg megérti, hogy ő egy megfoghatatlan monstrum.

\*

Futunk az örvénybe meggondolatlanul, miután valamit magunk elé állítottunk, hogy az gátolja látásunkat.

\*

Ha az ember nem Istenért teremtett, miért van az, hogy csak Istenben boldog?

Ha az ember Istenért teremtett, miért oly ellensége Istennek?

\*

Milyen távol van Isten ismeretétől az ő szeretete!

Francziából közli:

**Dézi Lajos.**

(Folyt. köv.)

## Közügyeink.

### Egy érdekes eset.

(Folytatás.)

„52 1889. Főtisztelendő s Méltóságos Püspök Ur! Legmélyebb tisztelettel vagyok bátor Méltóságod figyelmét mint Főpásztornak a következő — egyházamban előfordult — esetre felhívni; egyszersmind az alább írt ügyben tovább útasi-

tani szíveskedjék. Papkeszi lakos Almási Sándor és Bollók Zsuzsánna ev. ref. vallású földművelőknek egyetlen gyermekük volt Almási Mária. Ez férjhez ment ugyan papkeszi lakos Baranyai Józsefhez. Azonban az ég nem áldotta meg őket gyermekekkel. Mintegy öt évvel ezelőtt tudomásukra jutott, hogy Veszprém város rendőr kapitányi hivatala gondoz egy kis lelenecz, kit az utcán találtak anyjától elhagyatva. Feltették magokban, — miután kilátásuk nem volt arra, hogy utódot hagyjanak hátra, — miszerint a kis lelenecz leányt örökbe fogadják. Meg is történt. Veszprém város rendőr-kapitányi hivatalában kiállítottak egy örökbefogadási szerződést. A kis leányt elhozták Papkeszire, azóta csinosan rubázták, iskolába járatták. Minden a legszebben ment egész mult évi november 6-ig. Ekkor ugyanis Almási Mária férjzett Baranyai Józsefné — az egyik örökbefogadó — elhalt. Baranyai József pedig 1889. évi január 3-án újra nősülvén, második nejét Almási Sándor házához vitte. Ettől az időtől kezdve a kis lelenecz szálla a fiatalok szemében. Megjegyzendő, hogy a házhoz került vő, szegény zsellér legényből ma, az öreg szülék takarékosága és munkássága után  $\frac{1}{2}$  telkes gazda. Nem csak a kis lelenecz el éreztetik a fiatalok azt, hogy kelletlen, hanem még az öreg szüléket is bántják szóval miatta. A bántalom fokozódott f. évi május 28 óta, a mikor is megjelent községünkben egy utazó zsidó házaspár gyermeküket keresendő. Ezek az állították: hogy Almásiék leleneczük az ő leányuk. A községházánál jegyzőkönyv véttetett fel, — mit is  $\frac{1}{2}$  alatti másolatban tisztelettel ide mellékelni szerencsém van. Azután a vándorok községünk-ből eltávoztak. A gyámszülők meghozatták a kis leány születési bizonyítványát, minek másolatát  $\frac{1}{2}$  alatt mély tisztelettel közlöm. A kis zsidó leányért az állítólagos szülék eltávozták óta még inkább üldöztetnek az öreg szülék, sőt a községbeliek is gúnyolják őket dícsérendő tettükért. Már az örökbefogadás után mindjárt óhajtották a felfogadó szülék, hogy a kis leány általam megkereszteltessék; még pedig Mária névre. Így akarván az öreg szülék magtalan leányuk nevét fentartani, azon vélekedésben levén: „hátha meg sincs keresztelve“. Én részemről elmondottam nekik, hogy ily elkeresztelést országos törvényeink értelmében szigorúan büntetik, csak majd ha a kis leány 18 éves lesz, választhatja azt a vallást, a melyik neki tetszik. Addig is taníttassák és neveljék vallásunkban. De már a kis leány a születési bizonyítvány tanúsítása szerint tizenegy éves; elvégezte és pedig jó sikerrel az elemi iskola V-öd osztályát, következnek a jövő tanévben a confirmatio. Mivel az örökbefogadó öreg szüléknek hajlíthatlan kívánságuk, hogy a kis leány megkereszteltessék és jövő évben konfirmáltassék, daczára annak, hogy mindent elkövettem arra nézve, hogy megértessem velök még büntető törvénykönyvünk szabványait is az elkeresztelést illetőleg, — félek, ha egész szigorúsággal ragaszkodom a törvényhez, a kis leány egész jövője elrontva leend. Ugyanazért: legalázatosabb tisztelettel kérem Méltóságodat, szíveskedjék a teendőkre nézve útastást adni, vagy ha szükséges, a kis leány érdekében a magas kormányánál lépést tenni a czélból, hogy a gyámszülők kívánsága teljesíthető legyen. De egyúttal felkérem Méltóságodat arra is, hogy ha drága idejéből szakíthat annyi időt, szíveskedjék mint Főpásztor az öreg szüléknek néhány buzdító szót írni; meg vagyok győződve, hogy rendkívüli hatással leend rájuk. Ezt annyival is inkább reményelem, mert az öreg szülék rendkívül vallásosak. Ezek után stb. stb.

Levellem elküldése után értesítettem az öreg gyámszülő-

ket, hogy gyámoltjuk érdekében megtettem az első lépést a püspöki hivatalnál. A mi választ onnét kapok, ahhoz fogom magamat alkalmazni. Képzhető, a válasz megérkezéig aggodták: vajjon mit ír a püspök úr?! A válasz megérkezett 1889. június 24-én, a következő tartalomma:

„5651/889. Tisztelendő Lelkész Ur! Szeretve tisztelt Jó Uram! Levelére csak ma, a vizsgákról lett hazaérésem után válaszolhatok. A gyermek örökbefogadás politikai tény, annak joghatályának elbírálása nem az egyházi hatóságok köré tartozik. De az örökbefogadó öreg szüléknek azon tényét, hogy az elhagyottat keresztyéni szeretettel felvették a porból s gondját viselik a szeretet Istene nevében, lehetetlen dícsérettel ki nem emelnem. Oly nemes eselekedet ez, melyért minden jó ember becsülését kiérdemelték s Istennek áldását is méltán várhatják. Maradjanak állhatatosak feltett szándékukban s ne engedjék magukat a nemes lelkek azon szép útjáról letántorítani, a melyre a gyermeknek mint örökbefogadottnak — felkarolása által reá léptek. Előttöm gyanús az állítólagos szülék eljárása. Szülék, főleg az anya, ha egyszer feltalálták, nem hagyják el magoktól gyermeküket. Még kevésbé tettek oly nyilatkozatot, hogy arról teljesen lemondanak, soha meg sem tekintik, az örökbefogadásba bele nyugosznak. Az én nézetem az, hogy ha csakugyan ők a szülék, az esetben a gyermek (kit szülői fentírt nyilatkozásukkal elutasítottak, s kit keresztyének vettek gondozás alá) megkeresztelhető, de hogy az anyakönyvezés törvényes legyen, én azt tartom tanácsosnak, hogy kereszteleés előtt az örökbefogadók kérelmezzék a Cult. miniszter ő Excellenciájától a gyermeknek megkeresztelhetőségét és anyakönyvezhetőségét, csatolva a kérelemleveléhez a hozzám is megküldött két másolatot, de azoknak az eredetivel egyezését igazolva egyúttal a községi bíró és jegyző által. Én azt hivatalból felterjesztendem. Szíves szeretettel s az örökbefogadókát szívből üdvözölve s jó szándékukban kitartást kérve vagyok R.-Kemáromban Jun. 22/889. Tisztelendőségednek kész szolgája Pap Gábor s. k. püspök.”

Szeness Imre,

papkeszű cv. ref. lelkész.

(Folyt. köv.)

## Irodalom.

„Protestáns Szemle“, a Magyar Prot. Irodalmi Társaság kiadványa, szerkeszti Kenessey Béla id. titkár. Első évfolyam I. II. füzet. Budapest, Hornyánszky V. könyvkereskedése. 1889. 208 lap.

„A Szemle szól magáért“. Szász Károly dunamelléki püspök úr bevezetéseken előrebocsátott szövegének eme tétele lehet a legjobb bírálat a Szemle jelen kettős füzetére vonatkozólag. Mert akár annak irodalmi becsét emlegetné valaki, akár pedig hiányaira mutatná rá: minden esetben arra az eredményre jutna, hogy a Szemle önmaga tesz legjobb bizonyosságot maga mellett. Már a tartalom futólagos áttekintése tájékoztat bennünket némileg.

Első helyen olvasható Szász K. püspök úr emelkedett hangú, lelkes szövege a közlöny olvasóihoz, melyben több nagy eszmet érint, így p. o. azt mondja, hogy „a prot. Szemle első sorban ugyan magának a Prot. Irod. Társulatnak, de egyszers-

mind a magyar protestantizmusnak a közlönye akar lenni; a Társaság érdekeit csak annyiban akarja képviselni, a mennyiben maga a Társaság a magyar prot. egyház s általában a protestantizmus érdekeit képviseli“. Fejtegeti a protestantizmus mibenlétét, feladatát, a szentíráshoz való viszonyát, aztán közelebbről a Szemle célját, működési körét, mely magába öleli a polemikát is, mint az ellenfelekkel szemben nyilvánuló önvédelmet. E szép prooemiumot követi aztán az értekezések egész sora, melynek elseje Balogh Ferencz tanulságos ismertetése a francia prot. történelmi Társulat életéről s működéséről 1852 óta. Megemlékezve a francia protestantizmus párisi nagy könyvtárában 1888. jul. 21-én tett látogatásáról és általában az idáig elért nagy horderejű eredményekről, áttér a részletekre és leírja a Társulat célját, szól annak havi szemléjéről, valamint a könyvtáralapítás érdekében megindult és kifejtett buzgóságról és kiemeli érdemeit Haag Jenőnek, ki a Társulat egyik alapítója és első titkára volt, továbbá Labouchère prot. hírneves festőnek, a ki érmeit, gyűjteményeit, képeit hagyta örökül a Társulatra; aztán igen melegen emlékezik meg Schickler Nándor báróról, a ki saját házát ajándékozta örök tulajdonul a prot. tört. Társulat könyvtárának befogadására. A társulat történelmi emlékünnepeket is rendezett, melyek közül nevezetes a Nimesben (1883. okt.) rendezett és a párisi Oratoire templomban a nantesi rendelet visszatételének 200 éves fordulójára alkalmából 1885. okt. 25-én megült ünnepély, mely mindkét ízben Bersier Jenő párisi lelkész és Viguié theol. tanár működtek közre nagy hatással. Ekként tömör vonásokban rajzolva e nemesen munkálkodó társulat 37 éves multját s rámutatva folytonosan alkotó jelenére, tuzdításul a genfi ősi jelszóval fordul hozzánk, vajha megértenők: post tenebras lux!

A második értekezés Dr. Masznyik Endre munkája és szól Pál apostol megtéréséről. E dolgozat néhány nagyon is subjectív tételével nem lehet egyetérteni, így p. o. már fejtegetése kezdetén ellentétbe helyezi magát az Ap. Csel. előadásával, azt mondja, hogy Pál, mint kész rabbi ment fel Tarsusból először Jeruzsálembe. Subjectív és ellenmondó az apostol megtérésének problémájára vonatkozó előadásában egyebek közt ez, hogy „bár az apostol megtérése végelemzésben transzcendens, isteni szellemhatáson alapul, történelmi valósága szerint személyes szelleméletének természetszerű eredménye az“; míg más helyütt így folytatja: Pál evangyeliomi szolgálatának célja nem lehet más, mint Isten ama dicsősége ismeretének terjesztése, melyet ő a benne kijelentett „és előtte külsőképpen konkrét objectív alakban is feltűnt Krisztusnak arcán látott“. Az apostolnak tulajdonított idegesség és az ebből levont lelki állapot pedig emlékeztet az Acta Pauli et Theclae-féle apokryph adatokra. Szerző bizonyára ismeri Baur felfogását, hogy sem pszichológiai, sem dialecticai analysis útján nem nyomozható ki benső titka annak a ténynek, mely szerint Isten az ő Fiát Saulusban kijelentette. Épen ezért, bár ezt a megoldási eljárást sem mellőzi, különösen ebben — mint mondja — „történelmi oldala szerint“ igekezik érthetővé tenni e problémát. Mi szintén egyedül ezt a megoldási módot tartjuk indokoltnak és lehetőnek; csak hogy a tudományos analysis kedvéért nem adjuk fel a történelmi előadás hitelességét és az apostol megtérésének problémáját eskakis az általa hangsúlyozott közvetlen kijelentés tényéből tudjuk megérteni. E tény pedig nem „a szellemi újjáteremtés csudája“, sem nem egyszerűen „az apostol hitének, újjáteremttségének szent mysteriuma“, hanem történelmi igazság. Egyébként a szorgalmas tanulmányozásról

és nyomozó képességről tanúskodó dolgozatot az ellenvéleményűek is érdeklődéssel fogják olvashatni.

**Erdős József.**

(Vége köv.)

A vallásbölcsezet főbb problémái és a biblia. Irta Erdős József theol. tanár. Debreczen. 1889. Ára 50 kr. Szerzőnél. A 89 lapra terjedő füzeten az író, a vallásbölcsezet nyílt kérdései közül a következők megoldásával foglalkozik: I. A vallás és kijelentés. II. A vallások ősfarmája és azok csoportosítása. III. A szabadság és szükségesség. IV. A jó és gonosz problémája. V. A biblia. E problémák lapunk mult évfolyamának számaiban láttak napvilágot s most e könyvben együvé gyűjtve jelentek meg. Igen jól tette szeretett barátunk és kollegánk, hogy ily módon élvezhetőbbé tette gondolkozó esze ezen értékes termékeit, mint a milyen az a lap hasábjain, tehát elszaggatva lehetett. Nehéz, nálunk meglehetősen járatlan úton jár a szerző s mi melegen üdvözljük őt, ki a vallás fegyvereivel igyekszik a bölcsezet problémáit megoldogatni. Ajánljuk e művet mindazok komoly tanulmányába, kik nehezebb szellemi eledellel tudnak táplálkozni.

### Különfélék.

Tisztelettel kérjük fel lapunk azon olvasóit, kik a mult évről az egész vagy félévi előfizetési díjjal hátrálékban vannak, hogy szíveskedjenek a hátrálékot kiadó hivatalunkhoz mielőbb beküldeni. Ismétlésbe esnénk, ha ez ügyben ezúttal többet is szólánánk. De annyit mégis fel kell hoznunk, hogy mi erőnkhez képest, áldozatok árán is megtettük köteleességünket, s most a sor a t. olvasó közönségen van.

**A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság köréből.** Abból az alkalomból, hogy a Prot. Irod. Társ. első kiadványai: a Protestáns Szemle és a Linezi békekötés története megjelentek s legnagyobb részben már ez utóbbi munka is szétküldetett, bátor vagyok tisztelettel felkérni mindazokat, a kik tagsági díjaikat még a mult évre sem fizették be, hogy tartozásaikat mielőbb törleszszék és egyszersmind legyenek szívesek a folyó évre járó tagdíjaikat is beküldeni nt. Horváth Sándor id. pénztárnok úrhoz (Deák-tér 4. sz.). A tagsági befizetési cyclusra nézve a társulat az 1889-iki évet tekintti első évnék s innen számítja a kamatok, a rendes és pártoló tagsági díjak befizetési kötelezettségét. A folyóirat első füzeté s a monográfia is most megküldetett mindazoknak, a kik a társulat tagjaiul jelentkeztek, tekintet nélkül arra, hogy vajjon tagdíjaikat befizették-e, avagy nem? már a további kiadványok csak azoknak fognak megküldetni, kik tartozásaiknak a legközelebbi füzet megjelenéséig (februárhó elejéig), legalább a mult évre nézve, eleget teendének. Továbbá tisztelettel kérem azokat a t. tagtársakat, a kik akár hibás címezésnél, vagy irányításnál, akár pedig valamely más oknál fogva nem kapták meg a kiadványokat, holott azokra igényt tarthatnak, méltóztassanak alulírottat egy levelező lapon értesíteni, hogy a kiadó hivatal azonnal expediálhassa az eltévedt, vagy elkésett példányt. Vannak különösen segédlelkész urak azokban az egyházkerületekben, hol a segédlelkészég teljesen magánügy, a kiknek

tartózkodását egyáltalában nem tudja a szerkesztőség s a kik, mikor jelentkeztek, még valamely alma mater növendékei voltak; de vannak számosan a lelkész urak között is, kik a jelentkezés óta lakhelyeiket megváltoztatták s így a régebbi lakhelyre nekik küldött példányok, mint kézbesíthetetlenek jöttek vissza alulírottához. Saját érdekükben méltóztassanak mielőbb reklamálni. Végül legyen szabad egyenként és összesen ismételt felkérnem hazai protestáns közönségünket, hogy a magyarországi protestantismusnak ezt az első közös nagy vállalatát: a Protestáns Irodalmi Társaságot karolják fel melegen, szellemi és anyagi támogatással álljanak mellette. Legyen már egyszer szétszórtságunknak és eddigi particularis törekvéseinknek egy egyesítő erős kapcsa. Legyen egy közös terrenum, a hol találkozzanak, különben is egy célra: az Isten országa építésére szentelt érdekeink, igyekvéseink. S ha miben egyikünk, avagy másikunk gyenge, pótoljuk ki egymás erejével. Hogy a protestáns szellem erősödhessen, minél mélyebb gyökeret verhessen, a léleknek erejére, az egyházi köztudatot átalakító, azt megszentelő lélekre van szükségünk. A szent lélek erejét pedig, az új testamentum tanúsága szerint is, csak az együtt, az egy akarrattal levő tanítványok nyerték meg. Egy közös fundamentumra kell építenünk. Ki aranyat, ki ezüstöt, ki drágaköveket, ki meg csak fát, szénát avagy pozdorját, de építenünk, de hordanunk kell! Hogy aztán mindennek munkája minémű legyen, majd a gerjesztett tűz megmutatandja! Budapest, 1890. jan. 5. Kennesey Béla, a Prot. Irod. Társ. id. titkára. (Lakik: IV. Vámbázkörút 16. sz.).

**Közalapi segélyezés** ügyében a tiszántúli ev. ref. egyházkerületben kinevezett bizottság folyó hó 6-án tartotta tanácskozását Debreczenben. E bizottságnak főfeladata volt, az egyházmegyéből beérkezett rovatos íveket számbavéve, a szükségleteket kimutatni, az építkezési célokra segélyezést kérő egyházak közül az első sorban segélyezendőket megjelölni, nemkülönben azon egyházakra nézve is a sürgősség szempontjából a sorrendet megállapítani, melyek a lelkészi javadalmak feljavítására kérelmezik a segélyt. Ezen tiszántúli egyházkerületből építkezés céljából segélyezésre első helyen 91 egyház, lelkészi javadalom feljavítása céljából pedig 87 egyház ajánlatik. A szatmári egyházmegyének azon indítványa, „hogy a tőkék után eső 5% kamatból visszatartván az 1 és 1/2 %-ot az országos egyházi közalap bizottsága, az ezentúl fenmaradó összeget juttassa el a lelkészi állás feljavítására az egyházmegyékhez, így is nagy segítség lesz az és a 32 év alatti visszatérítés, illetőleg tőkegyűjtés így is eléretik“, ajánlatik a bizottság által a konvent figyelmébe. A nagykarolyi egyházmegyéből egyetlen egyház, a királydaróczi terjesztetett fel segélyezésre a lelkészi javadalom javítása céljából, úgyde a bizottságnak közvetlen tudomása s ismerete levén arról, hogy azon egyházmegyében is több oly egyházközség van, melyekben a lelkészi fizetések javítása halaszthatlan, még a következő egyházakat, u. m. paposi, parasznyi, ó pályi, domahidai, kaplonyi, kr.-sz.-miklósi, kis-majtényi egyházat évi 150—150 frt segélyezésre megjelölte. Az egyházkerületi bizottság tagjai voltak Dávidházy János esperes elnöklété alatt: Lukács Ödön, Szeremley József esperesek, Gróf Degenfeld József egyházmegyei gondnok és Tóth Sámuel.

**Debreczeni lelkészválasztás.** A december 29-iki szavazáskor legtöbb szavazatot nyert két jelölt, u. m. Dicsőfi József theol. akad. tanár és Somogyi Pál tanítóképzési tanár között az újabb választás január 18-án reggeli 8 órára van kitűzve. A

szavazó egyháztagnak között új szavazó lapot fognak kiosztani s más színű golyót adnak a szavazás gyakorlásakor a szavazó kezébe. Ez újabb választás helyiségeül a városháza nagy tanásterme van kijelölve,

**Sárospatak.** A sárospataki testvériskola tanári kara decz. 7-én tartott közgyűlésben Kun Pál indítványt tett, hogy Kossuth Lajos pataki diákságának 70 éves évfordulója alkalmával fejezze ki valamiképen a tanári kar az egykori diákkal való lelki szövetséget. Az indítvány elfogadtatván, bizottság neveztetett ki a gyakorlati kivitelre. A megállapodás az, hogy üdvözlő írat mellett az egykori (1819—20. tanévi) iskolatársak (I-től IV. éves tógátus diákok) névsora csinosan leírva, albumszerűleg díszesen bekötve küldtessék meg nagy hazánkfának. A mű el is készült. A Kossuthra vonatkozó beíratási adat ekként szól: (nr) 72. (nomen) Lud. Kossuth (aetas) 17 (religio) A. C. (nom. parentium) Ladis. (locus habitationis) Kázmér. (cottus) Zempl. (conditio civilis) Nob. A „Sárospataki Lapok“ ez évi első száma egész terjedelmében közli az üdvözlő íratot, melynek a főiskolai tanárok írtak alá, valamint közli az 1819—20. tanévi tógátus diákok táblázatos névsorát. A kegyeletes megemlékezés az egykori alma mater részről bizonyára édes meglepetést szerez az egykori „pataki deáknak“, a már ma 88 éves aggastyánnak.

**Ötven éves lelkészkedés.** Mult évi utolsó és f. évi első számunkban megemlékeztünk arról, hogy Tóth Bálint h.-sámsoni lelkész úr az új évvel tölti be lelkészkedése ötven évét. Most pedig arról értesíthetjük olvasóinkat, hogy a nevezett napot a h.-sámsoni gyülekezet akként ünnepelte meg, hogy nem csak lelképásztorát, de önmagát is megünnepelte ünnepélyével. Nevezetesen a jubiléumnak teljesen előleges tudta nélkül az egyik leányiskolában tartott gyűlésben megállapították, hogy érdemekben gazdag lelkészek iránt érzett tiszteletök s szeretetöknek kifejezést adnak. A megállapított program szerint az új évi istenítisztelet bevégeztével — melyen a jubiléum tartotta az új évi egyházi beszédet — a gyülekezet megbízásából ott helyt a templomban Jámbor Mihály orvostudor üdvözölte az ünnepelt férfiút, s adta át neki a szép művű emléktárgyat, egy aranyozott ezüst serleget. A még ép testi s lelki erejében levő lelkész a meghatottságtól alig tudott szóhoz jutni, melyben köszönetét kifejezte a kellemes meglepetésért. Majd a tanítói karnak két tagja is előállott s ékes beszédben üdvözölte az ünnepelt férfiút. Az ünnepély után 60 terítékű bankett volt rendezve, hol a szép serlegeből a nagy nap emlékére sorra ittak a hívek. Az ünnepély valódi értékét növelte az, hogy nem mondva esinált, előre kürtölt ünnepély volt az. Maga a jubiléum szűk családi körben akarta megünnepelni e nevezetes napot, s ha abból a nagy család, e szép gyülekezet is ki akarta venni részét: ez a lelki családfő s a családtagok közt élő benső szeretetről tesz bizonyosságot. Adja az Isten, hogy e szeretet még sokáig legyen élő közöttük!

**Kisujszállás.** Az óesztendő végső istenítiszteletét most is, mint máskor, buzgó imádsággal végezte be egyházunk hívő serege. Az óesztendőnek e végnapja ünnepnapja egyházunk népének. A mint megkondul tornyunk összes harangjainak hívogató hangja: tömegesen sietnek a hívek imaházunkba hálaének zengeni, buzgó imádságot énekelni az egekbe a leáldozott esztendő áldásaiért. Óh! mily érzékenyen, mily nyugtatólag hat ilyenkor a szív és lélekre a sok százak ajkain zengő

ének: „Boldog, ki csendes lélekkel És nem könyező szemekkel Tekinthez vissza folyására“. Az istenítisztelet elvégzése után, szokás szerint, felolvastattott a szószékből az imádkozó lelkész által, a lefolyt évben tett kegyes adományok jegyzéke. Legelső helyen áll a nemes város kegyeletes adománya 6546 frt, melyet a gymnasiumi 7-ik tanári állás alapjául ajánlott; ugyanennyi összegnek kamatfizetését ajánlotta meg egyháztanácsunk. Elhunyt Kovács Ferencz 200 frtot gymnasiumi szegény tanulók segélyezésére. Rázsó Sándor 200 frtot elemi árva iskolások számára, D. Kis Péterné Márta Rebeka 100 frtot elemi árva iskolások segélyezésére, a helybeli nagykunsági takarékpénztár 25 frtot az ovodára. Egy névtelen 5 frtot, templomtető javításra adományoztak. Nemeslelkű adakozók! ez adományaitok megőrzik, fentartják neveteket, emléketeket még a késő utódoknál is. Lelki jutalmatok azon érzet, hogy jót tettetek. Istenünk támaszszon hasonló nemeslelkűeket egyházunk, iskolánk boldogítására. Az új évi istenítisztelet elvégzése után közhírré tettett egyházunk mult évi jelenrajza. Született 413, meghalt 297, szaporúság tehát 116. mi sok év óta nem volt. Házások 86 pár, az előbbi évekhez képest kevés szám. K. H. L.

**Hajdú-Nánás.** Bodnár Lajos hajdú-nánási ev. ref. gymn. tanár, debreczeni főiskolánk egykori jeles növendéke, a középiskolai törvény értelmében a tanári vizsgát a kolozsvári egyetemen jó sikerrel letette. — Gyöngyösi László szintén hajdú-nánási gymn. tanár pedig a budapesti egyetemen tette le a tanári vizsgát jó eredménnyel. Tehát ezen gymnasiumunknak mostanában két új okleveles tanára lett.

**Hód-Mező-Vásárhely.** A h.-m.-vásárhelyi ev. ref. egyházban az 1889. évben született: 630 fi, 608 nő, összesen: 1238 egyén, köztük törvényes 606 fi, 580 nő; törvénytelen 24 fi, 28 nő. Házasságra lépett: 309 pár, kik között 285 tiszta, 25 vegyes házasság kötött. Felbontott halál által 278, elválás által 11 házasság. Meghalt: 430 fi, 470 nő, összesen: 900, kik között 5 éven aluli: 187 fi, 146 nő; nem házas: 80 fi, 88 nő; házas: 118 fi, 160 nő; özvegy: 45 fi, 76 nő. Szaporodás ezek szerint: 338 egyén.

**Kecskemét.** Dr. Beliczay Jónás a kecskeméti jogakadémia tanára f. hó 5-én élete 43-ik, buzgó tanári működésének 15-ik évében elhunyt. Béke poraira!

**Haláleset.** Részvételt vettük a szomorú hírt, hogy Kupai Dénes vályi ev. ref. lelkész neje, szül. Kónya Vilma asszony, hosszas és gyötrő szenvedés után, 1890. január 5-én 35 éves korában jobblétre szenderült. — Nyugodjék békével a jó nő, az özvegyen maradt férfi pedig találjon vigasztalást élő hite gazdag forrásánál, a kegyelmes Istennél.

**Óker.** „Szántó János“ című könyvecskémből szétküldtett 416 példány; 254 példány után befolyt 244 frt 95 kr s így 92 frt 40 kr felülfizetés, illetve kegyadomány az ókeri templomépítési alapra. 162 példányról még nem kaptam választ. A kegyes adakozóknak nemeslelkűségökért egyházam nevében mely köszönetet mondok. A hátralevőket kérem, kegyeskedjenek a küldött könyvecskéről megemlékezni. Óker, 1890. jan. 7. Bierbrunner Gusztáv, ev. lelkész.

Laptulajdonos és felelős szerkesztő: **Csikó Lajos.**